

Föryngring enligt Löf

Bok, ek eller ask? Följ Magnus Löfs råd så har du stor chans att lyckas. Han leder forskningsprogrammet om ädellövskog vid SLU i Alnarp.

AV MATS HANNERZ

DE NORDSVENSKA LÖVSKOGEN är idag bara en spillra av sitt forna jag. Sedan 1700-talet har två tredjedelar av lövarealen försvunnit och ersatts med odlad mark. Under det senaste seklet med granskog. När gamla lindar, almar och ekar försvinner, försvinner också livsmiljön för många arter. Idag är hälften av alla rödlistade arter i Sverige knutna till ädla lövträd. Många ser därför ett värde i att överföra en del av granskogen till ädellövskog.

– Vi kallar det för skoglig restaurering, säger Magnus Löf, som leder forskningsprogrammet om ädla lövträd vid SLU i Alnarp. Genom att ersätta granen med ädellöv kan de ursprungliga biologiska värdena återskapas på sikt.

Efter 1999 års storm gjordes en ansats för att få skogsägare att plantera ädellöv i stället för gran. Skogsstyrelsen anlade då flera försöksytor i södra Sverige för att lära sig mer om de tekniska och biologiska förutsättningarna för att skapa ny ädellövskog. Försöken har utvärderats tillsammans med forskare vid SLU, som också har bidragit med egna vetenskapliga försök.

– Vi börjar samla på oss erfarenheter om hur man bäst anlägger en ädellövskog, säger Magnus Löf, och de ligger också till grund för de rekommendationer som Skogsstyrelsen ger när de beviljar bidrag till ädellövplantering.

Här följer några av Magnus Löfs viktigaste erfarenheter.

HÅLL KOLL PÅ HÄGNET

Viltbete av rådjur och älg är det största hotet mot ädla lövträd. Betesskadorna blir ofta värst när ädellövet är sparsamt förekommande i landskapet. Ett hägn är ofta nödvändigt men ingen garanti mot viltbete. Det måste skötas och övervakas. Hägnet ska fungera ända tills träden är så höga att betesdjuren inte längre kan nå de översta grenarna.

Nedfallande träd och grenar kan lätt lägga sig över hägnet och skapa öppningar för rådjuren. Vildsvin är ett annat stort problem. I nästan alla hägn som Skogsstyrelsen och

SLU har följt har vildsvin lyft upp hägnets nedre del och skapat ingångar för betande djur.

Alla trädslag betas dock inte lika mycket. Bokplanteringar kan till och med planteras utan hägn, åtminstone i områden med ett måttligt betestryck.

Boken kan klara sig utan hägn.

Foto: Mattias Westerberg

EK SÄKRÄST

Eken är det mest robusta trädslaget att förnygra. Skogsstyrelsens och SLUs försök tyder på att planterad ek klarar sig lika bra som gran. Ask har haft stora problem, framför allt på grund av askskottsjukan. För bok, fågelbär och lind har resultatet varierat.

MARKBERED PÅ BÖRDIG MARK

Den ädla lövskogen passar bäst på bördig mark, åtminstone om virkesproduktion är

det primära målet. På de bördiga markerna med ett stort vegetationstryck är markberedning helt nödvändig före plantering.

INGET SNYTBAGGESKYDD

De ädla lövträden betas inte av snytbagge i samma omfattning som gran och tall, och någon behandling av plantorna är därför inte aktuell. Däremot kan lövplantorna drabbas av andra insekter, som ögon- och örönvivar. Ett snytbaggesskydd begränsar inte dessa skadegörare.

ROTBESKÄR MED MÅTTA

Många lövplantor är barrotsplantor med stora rotsystem. Om en allt för stor del av roten skärs av kan plantorna drabbas av torkstress.

UTNYTTJA ANDRA LÖVTRÄD

I många fall finns naturlig föryngring av björk eller andra lövträd på objektet. Dessa bör gynnas och kan användas som "förkultur" eller "amträd" till de planterade ädellövplantorna. Amträden ger dels ett frostskydd, dels en kvalitetsdaning för ädellövplantorna. Dessutom skapar de trängsel som gynnar stamkvaliteten hos ädellövplantorna.

PLANERA FÖR RÖJNING

De flesta ädellövträd måste växa tätt i ungdomen för att få bra kvalitet, men i takt med att träden blir äldre behöver de mycket ljus för att växa bra. Det betyder ett stort röjningsbehov. Normalt behöver röjningen utföras vid två till tre tillfällen, åtminstone innan ädellövplantorna själva behärskar föryngringsytan.

SÄNK KOSTNADERNA MED NATURLIG FÖRYNGRING

Plantering är oftast dyrare än naturlig föryngring, men naturlig föryngring är bara möjlig om det finns bra fröträd. Det kan vara omöjligt att hitta i ett tidigare grandominerat bestånd. Ett kostnadseffektivt sätt skulle då vara att blanda in en mindre andel lövträd i en vanlig plantering, och gynna dessa under hela omloppstiden. I nästa generation kan lövträden få ta över.